

<https://doi.org/10.18485/analiff.2024.36.2.9>

811.133.1'42

378.6:811.133.1(497.11)

Obeležja neformalnog razgovornog jezika u studentskim esejima na francuskom jeziku

Emilija D. Milojević*

Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Katedra za opštu lingvistiku

 <https://orcid.org/0009-0005-5055-9237>

Ključne reči:

razgovorni jezik,
akademski registar,
neformalnost,
pisani jezik,
argumentativni esej,
francuski jezik kao L2,
formalno obrazovanje

Apstrakt

U ovom radu analizira se transfer jezičkih obeležja iz neformalnog razgovornog jezika u pisane radove srbofonih studenata treće godine francuskog jezika, književnosti i kulture Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Početna pretpostavka je da će studenti, kao početnici u akademskom pisanju na L2, u svoje radove na francuskom jeziku uključiti i obeležja neformalnog razgovornog jezika, usled još uvek nedovoljno razvijene kompetencije u akademskom pisanju na L2. Pomoću prilagođenih listi neformalnih obeležja različitih autora (Chang/Swales, 1999; Hyland/Jiang, 2017; Sankó, 2014), analizirane su upotreba i distribucija ovih obeležja u argumentativnim esejima studenata. Utvrđeno je da studenti koriste različita obeležja neformalnog jezika u svojim radovima, prenoseći u pisani jezik obeležja iz njima najbližeg i najpoznatijeg registra – razgovornog. Ustanovljeno je da se eseji studenata još uvek razlikuju od onoga što se smatra prototipičnim akademskim tekstom, usled preterane vidljivosti autora, fragmentarnosti i nepreciznosti koje se manifestuju kroz preveliku upotrebu izraza za eksplicitno iznošenje ličnog stava, neodređenih leksema i kvantifikatora, rečenica sa veznicima za koordinaciju u inicijalnoj poziciji, anaforičkih zamenica i direktnih pitanja, što su sve jezička obeležja koja se prevashodno povezuju sa razgovornim jezikom. (primljeno: 11. septembra 2024; prihvaćeno: 8. novembra 2024)

<https://analifil.bg.ac.rs>

* Filološki fakultet
Katedra za opštu lingvistiku
Studentski trg 3
11000 Beograd, Srbija
emilija.milojevic@fil.bg.ac.rs

1. Uvod

U ovom radu fokus će biti na jezičkim obeležjima koja se prvenstveno povezuju sa neformalnim razgovornim jezikom, a koja studenti prenose u svoje pisane radove na L2 koji nastaju u kontekstu formalnog obrazovanja. Težićemo da otkrijemo u kojoj meri su srbofoni studenti usvojili obeležja formalnog pisanog francuskog jezika, a u kojoj meri se oslanjaju na postojeća znanja o razgovornom registru, strukturi neformalnih konverzacija i njihovim obeležjima prilikom pisane produkcije na L2. Naša polazna pretpostavka u ovom istraživanju je ta da će studenti francuskog jezika, koji su još uvek početnici u akademskom pisanju, u svoje argumentativne eseje inkorporirati elemente neformalnog govornog jezika, sve dok dovoljno ne ovladaju akademskim registrom i njegovim konvencijama.

Kako bismo testirali ovu pretpostavku, koristićemo korpus studentskih pisanih radova na francuskom jeziku i prilagođene liste obeležja neformalnog jezika koje predlažu različiti autori (Chang/Swales, 1999; Hyland/Jiang, 2017; Sankó, 2014). U prvom delu rada predstavićemo karakteristike govornog i pisanog jezika, potom odabrana prethodna istraživanja usvajanja akademskog registra, kao i pregled neformalnih jezičkih obeležja koja stilski priručnici ne preporučuju u akademskim tekstovima. Središnji deo rada čini analiza korpusa prema odabranim obeležjima neformalnog jezika. Na samom kraju rada biće predstavljeni rezultati i mogući uzroci ovog transfera.

2. (Akademski) pisani jezik i govorni jezik: glavna obeležja

Kako bismo proverili pretpostavku o prisustvu obeležja neformalnog govornog jezika u studentskim pisanim akademskim radovima, neophodno je najpre videti šta se podrazumeva pod prototipičnim pisanim i prototipičnim govornim jezikom, tj. koja su najvažnija distinktivna obeležja teksta i govora.

Kada su u pitanju osnovna obeležja govornog jezika, Mitrović (2008: 187) navodi da „govorni jezik karakterišu aditivnost, labava struktura, provizorna organizovanost, ponavljanja, digresije, vraćanja na temu, redundantnost, upadice, uzrečice“, kao i kraće i često nedovršene rečenice. Tornberi i Slejd (Thornbury/Slade, 2006: 8) navode da konverzaciju, kao jednu od najčešćih formi govornog jezika, odlikuju spontanost, interaktivnost, neformalnost, kao i da prilikom konverzacije postoji zajednički kontekst u okviru kojeg se ona ostvaruje, da je zajedno konstruišu učesnici i da ima ekspresivnu i interpersonalnu funkciju. Isti autori (Thornbury/Slade, 2006: 12, 14) kao važne karakteristike konverzacije izdvajaju i oklevanja, ponavljanja, ispravke, nedovršene rečenice, negramatičnost, čestu upotrebu zamenica i deiktičkih reči, elipsu i neklauzalne elemente. Slične osobine izdvaja i Katnić-Bakaršić (1999: 34, 35), navodeći da se razgovorni stil odlikuje nepripremljenošću, spontanošću, prekinutim iskazima, naglim promenama teme, pauzama, uzvicima, partikulama, upotrebom anaforičkih i kataforičkih elemenata, nepotpunih i eliptičnih rečenica i sl.

Na drugoj strani kontinuuma nalazi se prototipični pisani jezik, sa svojim distinktivnim obeležjima. Mitrović (2008: 187) navodi da je „pisani jezik potpuniije

strukturisan, koherentnije organizovan oko teme, hijerarhijski uređen, precizan, elaborisan“, kao i da su u pisanom jeziku rečenice razuđene i sadrže jezička sredstva koja su retko prisutna u govoru, poput nominalizacija, participa i dr. (Mitrović, 2008: 187). Bajber i Grej (Biber/Gray, 2016: 78) u svom korpusnom istraživanju akademskog registra pronalaze da su najčešće kategorije reči u akademskim radovima imenice, pridevi i predlozi; česte su i nominalizacije i imenice sa pre- i post-modifikatorima (za obeležja akademskog registra u engleskom jeziku v. Biber/Gray, 2016; 2010).

Prema definiciji i lingvističkom opisu, govorni i pisani jezik predstavljeni su kao dva jasno razgraničena jezička medijuma. Međutim, usled postojanja jezičkih formi koje nastaju u preseku ova dva jezička medijuma, poput jezika SMS poruka ili četa koji sadrži mnogobrojna obeležja govornog jezika, formalnih govora na svečanim prilikama koji se približavaju govorenom pisanom jeziku ili jezika društvenih mreža koji odstupa od većine karakteristika pisanog jezika, možemo reći da granice između govora i teksta nisu tako precizne i kategorične. U nastavku ćemo prikazati koja se obeležja konverzacije prenose u pisani jezik, te pokazati da studentski pisani radovi predstavljaju jezičku upotrebu koja je još uvek udaljena od onoga što se smatra prototipičnim pisanim (akademskim) jezikom.

3. Prethodna istraživanja usvajanja akademskog registra

Odlike akademskih tekstova i sticanje kompetencije u akademskom pisanju na L1 i L2 predstavljaju značajno polje istraživanja, naročito u oblasti engleskog kao drugog ili stranog jezika (*English as a second/foreign language*) i engleskog u akademske svrhe (*English for Academic Purposes*). Prilikom sprovođenja istraživanja u oblasti usvajanja akademskog registra, istraživači studentske radove najčešće porede sa radovima eksperata u nekoj naučnoj oblasti¹, ili sa radovima izvornih govornika, ukoliko je fokus na produkovanju akademskih tekstova na L2².

Istraživači koji analiziraju prirodu akademskih tekstova eksperata³ i porede je sa studentskim radovima kako bi istražili kako se od studenta, početnika u akademskom pisanju, stiže do eksperta u pisanju naučnih tekstova, posebnu pažnju posvećuju jezičkim obeležjima koja su karakteristična za radove studenata, a koja se smatraju neprihvatljivim kada je u pitanju akademsko pisanje eksperata. Jedno od tih obeležja je neformalni ton koji je česta odlika studentskih tekstova. Žilken i Pako (Gilquin/Paquot, 2008: 45), iznoseći rezultate svog korpusnog istraživanja, navode da njihova „analiza učeničkih eseja i njihovo poređenje sa pisanim i govornim korpusom izvornih govornika otkriva jaku tendenciju učenika da, nezavisno od njihovog L1, u pisanim radovima koriste obeležja koja pripadaju govornom

1 Za neke autore (npr. Hyland, 2005) praksa evaluacije studentskih radova kroz poređenje sa tekstovima eksperata nije adekvatna, s obzirom da takva direktna poređenja nisu opravdana imajući u vidu značajne razlike u percepciji akademskih praksi i pravila između dve grupe koje se porede (Hyland, 2005: 367).

2 O nekim karakteristikama akademskih tekstova na engleskom jeziku srbofonih studenata v. npr. Vesić Pavlović i Đorđević (2020a) i Vesić Pavlović i Đorđević (2020b).

3 O nekim obeležjima akademskih tekstova srpskih naučnika u poređenju sa engleskim v. npr. u Blagojević (2009; 2012) i Blagojević i Mišić Ilić (2012), a za obeležja akademskih tekstova na srpskom i engleskom jeziku kod srpskih naučnika v. npr. Vučićević i Rakić (2020).

registru“. Ova tendencija je shvaćena kao neophodna faza kroz koju učenici prolaze tokom razvoja kompetencije u akademskom pisanju na L2, budući da su „ustaljena obeležja akademskog pisanja posebno izazovna za neizvorne govornike, [...] koji su više upoznati sa razgovornim stilom i njegovom upotrebom“ (Sankó, 2014: 560).

4. Obeležja neformalnog jezika

Hajland i Đang (Hyland/Jiang, 2017: 41) definišu neformalnost kao suprotnost formalnosti, tj. kao odsustvo svih onih obeležja formalnog pisanja, poput preciznosti, objektivnosti, distance i nepristrasnosti, kojima se autori predstavljaju kao „nepristrasni eksperti“. Isti autori (Hyland/Jiang, 2017: 42) naglašavaju da neformalnost nije samo odstupanje od tradicionalnog akademskog načina pisanja, te da se ne može poistovetiti samo sa kolokvijalnim jezikom, jer podrazumeva i angažovanost i blisku vezu autora sa čitaocima, kao i pozitivan stav o subjektivnosti. Međutim, neki autori (npr. Alipour/Nooreddinmoosa, 2018: 351) ne dele ovo stanovište prema kojem je neformalnost definisana kao sušta suprotnost formalnosti, već je posmatraju kao polaznu tačku ka produkciji tekstova prilagođenih čitaocu koji sadrže dozu subjektivnosti.

Čang i Svejls (Chang/Swales, 1999: 148) predlažu listu od deset obeležja neformalnog jezika na osnovu analize četrdeset različitih priručnika za akademsko pisanje⁴ u kojima su ta jezička obeležja najčešće označena kao neadekvatna za upotrebu u akademskim tekstovima na engleskom jeziku. U pitanju su sledeća obeležja za koja autori (Chang/Swales, 1999: 149) smatraju da pripadaju neformalnom razgovornom stilu: upotreba lične zamenice prvog lica jednine i množine, anaforičke zamenice (poput *this*, *these*, *that*, *those*, *it*, *which* u engleskom jeziku), razdvojeni infinitivi (*split infinitives*), rečenice sa veznicima u inicijalnoj poziciji, rečenice sa predlozima u finalnoj poziciji, izrazi za nabranjanje (*run-on sentences and expressions*), nepotpune rečenice, skraćeni oblici glagola (poput *can't*, *won't* u engleskom jeziku), direktna pitanja i uzvične rečenice. Hajland i Đang (Hyland/Jiang, 2017: 44) adaptiraju listu neformalnih obeležja Čanga i Svejlsa (Chang/Swales, 1999) tako što umesto nepotpunih rečenica, za koje tvrde da se gotovo nikad ne pojavljuju u objavljenim radovima eksperata, uvode ličnu ili prisvojnu zamenicu drugog lica (*you*, *your* u engleskom jeziku). Šanko (Sankó, 2014) značajno proširuje ovu listu neformalnih obeležja i njoj dodaje, između ostalih, i izraze kojima se iskazuje lični stav, izraze kojima se uvodi nova tema ili ideja, neodređene kvantifikatore, kolokvijalne i neodređene lekseme, dok Sja (Xia, 2020) među neformalna obeležja ubraja i imperative.

Mnogi autori su se oslanjali upravo na ove predložene liste neformalnih obeležja koje su prilagođavali i dopunjavali kako bi analizirali u kojoj meri je određena grupa studenata stekla kompetenciju u akademskom pisanju na L2 i koje su razlike u upotrebi neformalnog jezika u pisanim radovima studenata na L1 i L2, kao i u kojoj

4 Analizirani stilski priručnici objavljeni su u periodu od šezdesetih do devedesetih godina prošlog veka (Chang/Swales, 1999:147).

meri su ova obeležja prisutna u objavljenim naučnim radovima iskusnih naučnika – eksperata u akademskom pisanju. Predmet interesovanja istraživača je analiza velikog broja obeležja neformalnog razgovornog jezika u pisanim radovima na engleskom jeziku studenata različitih maternjih jezika (npr. Gilquin/Paquot, 2008; Sankó, 2014; Lee i dr., 2018) ili u objavljenim radovima eksperata (npr. Hyland/Jiang, 2017; Alipour/Nooreddinmoosa, 2018; Xia, 2020; Dixon, 2022). Pojedini autori fokusiraju se na analizu frekvencije i distribucije pojedinačnih obeležja neformalnog jezika, poput funkcije i upotrebe direktnih pitanja u akademskim tekstovima (npr. Hyland, 2002; Blagojević/Mišić Ilić, 2012) ili različitih strategija kojima autori uključuju čitaoce u svoje tekstove (npr. Hyland, 2005). Jedno od značajnih pitanja je i pitanje identiteta i vidljivosti autora u studentskim akademskim tekstovima (npr. Tang/John, 1999; McCrostie, 2008) ili u objavljenim naučnim radovima eksperata (npr. Hyland, 2001).

Svi ovi autori pronalaze neka od obeležja neformalnog razgovornog jezika u studentskim radovima na L2, što svedoči o još uvek nedovoljno razvijenoj kompetenciji pisanja akademskih tekstova. Zaključak većine pomenutih studija je da postoji trend porasta upotrebe neformalnog jezika u objavljenim naučnim radovima eksperata (Hyland/Jiang, 2017; Dixon, 2022) i da studenti odnosno učenici engleskog kao L2 u većoj meri upotrebljavaju obeležja neformalnog razgovornog stila u svojim radovima u poređenju sa radovima studenata izvornih govornika engleskog jezika (McCrostie, 2008; Lee i dr., 2018).

5. Procedura

5.1. Građa

Korpus koji će biti predmet analize čine 123 argumentativna eseja srbofonih studenata francuskog jezika na Filološkom fakultetu u Beogradu⁵. Analizirani eseji nastali su u okviru pisanog dela ispita iz Savremenog francuskog jezika na trećoj godini studija (generacije 2011, 2012, 2013, 2014, 2015), gde je jedan od zadataka studenata da napišu argumentativni esej na jednu od ponuđenih tema. Autori radova upisali su studije francuskog jezika na Filološkom fakultetu u Beogradu sa predznanjem, odnosno sa određenim nivoom znanja francuskog jezika.

Korpus se sastoji od oko 40 hiljada reči, dok su neke od tema obrađenih u radovima sledeće: *selfi kao negacija fotografije, multitasking kao dobra ili loša stvar, privatni život političara, obrazovanje bez nastavnika, ljubaznost kao urođena ili stečena vrlina, manjak vokabulara kod učenika, telo kao najveća briga savremenog društva, uticaj novih tehnologija na kvalitet pisanog izražavanja* i dr. (za kompletnu listu tema v. Milojević, 2021)

5 Korpus koji je predmet analize sačinjen je za potrebe izrade i detaljno je opisan u master radu „Analiza sintaksičke kompleksnosti u pisanim radovima studenata treće godine francuskog jezika“ (Milojević, 2021; neobjavljen master rad), i u kraćem obliku u radu Milojević (2022). Ovde su ponovljene samo najvažnije informacije o ispitanicima čiji eseji su analizirani i u ovom radu.

5.2. Izbor obeležja

S obzirom na to da se naš korpus sastoji od studentskih radova na francuskom jeziku, a da se prethodno pomenuta obeležja neformalnog razgovornog stila prvenstveno odnose na engleski jezik, neka od obeležja nije bilo moguće primeniti u analizi tekstova na francuskom jeziku⁶, dok je neka druga bilo neophodno prilagoditi francuskoj gramatici⁷. Obeležja neformalnog govornog jezika čija će distribucija i frekvencija biti analizirane prikazana su u sledećoj tabeli⁸:

Analizirano obeležje neformalnog jezika	Primer iz francuskog jezika
1. izrazi kojima se referiše na autora ili na sam tekst	<i>Je vais raconter une anecdote</i>
2. upotreba zamenica kojima se referiše na autora	<i>Je, moi, nous, mon, notre</i>
3. upotreba zamenica kojima se referiše na čitaoca	<i>Tu, toi, vous, votre, vos</i>
4. izrazi kojima se iskazuje lični stav	<i>Je pense que, je trouve que</i>
5. neodređeni kvantifikatori	<i>Beaucoup de, grand nombre de, la majorité de</i>
6. kolokvijalne i nedovoljno određene lekseme	<i>Boulot, meuf, keum, bon, beau</i>
7. anaforičke zamenice	<i>Je suis d'accord avec cela</i>
8. rečenice sa veznicima za koordinaciju u inicijalnoj poziciji	<i>Mais, ou, et, donc, or, ni, car</i>
9. nepotpune rečenice	<i>Les cours en ligne. Intéressant.</i>
10. direktna pitanja	<i>Est-ce que ce sera bon pour l'avenir?</i>
11. uzvične rečenice	<i>C'est génial!</i>

Tabela 1. Odabrana obeležja neformalnog jezika i primeri iz francuskog jezika

6. Analiza – prisustvo odabranih obeležja u studentskim esejima

U ovom delu rada biće prikazana učestalost i distribucija odabranih neformalnih obeležja u studentskim radovima, kao i primeri upotrebe ovih obeležja iz korpusa⁹. U korpusu je zabeleženo ukupno 1438 slučajeva pojave neformalnih obeležja.

6.1. Izrazi kojima se referiše na autora ili na sam tekst

Šanko (Sankó, 2014: 566) primećuje da „učenici – početnici u akademskom pisanju – teže da ponove prethodne iskaze¹⁰, kao i da eksplicitno informišu čitaoca

- 6 Jedno od neformalnih obeležja koje nećemo koristiti u analizi jeste *split infinitives*, s obzirom na to da ovo obeležje nije primenjivo na gramatiku francuskog jezika.
- 7 Još jedno obeležje koje prema autorima (Chang/Swales, 1999: 148) ne pripada akademskom stilu jeste upotreba skraćenih oblika engleskih glagola, poput *won't* i *can't*. Pod ovim obeležjem u francuskom jeziku podrazumevaćemo skraćene oblike lične zamenice i glagola koji su tipični za razgovorni jezik, poput **J'suis*, **T'aimes*, **T'as entendu*, kao i konstruisanje nepotpunog odričnog oblika glagola izostavljanjem negativne rečice ne: **Je sais pas*, **Tu m'aimes plus*, **T'as pas raison*, što je još jedna odlika razgovornog jezika (Riegel i dr., 2004: 36)
- 8 Usled praktičnih ograničenja ovog rada, nije bilo moguće analizirati korpus i prema nekim drugim obeležjima tipičnim za govorni jezik, poput dislokacije, emfaze, prezentativa i dr. (Riegel i dr., 2004: 36, 37), tako da je u ovom radu analiza ograničena na obeležja predstavljena u Tabeli 1.
- 9 Primeri koji su navedeni uz svaki tip obeležja preuzeti su direktno iz korpusa studentskih radova, bez ispravljanja pravopisnih i drugih grešaka.
- 10 Ponavljanje i upućivanje na ono što je prethodno rečeno (npr. u prethodnom poglavlju ili delu rada) takođe je prisutno u akademskim tekstovima (up. primere „kao što je rečeno“, „kao što smo gore naveli“ u Blagojević/Mišić Ilić, 2012: 13–14), ali su studenti-autori eseja vidljiviji od eksperata prilikom referisanja na sam tekst, tj. biraju izraze koji esejima daju neformalni ton.

da će prethodna misao biti ponovljena“. U radovima pronalazimo manji broj iskaza kojima se čitalac informiše da je u prethodnom tekstu već jednom pomenuta određena misao, ali i veliki broj iskaza kojima autor eksplicitno informiše čitaoca da će nešto saopštiti ili postaviti pitanje u tekstu. U Tabeli 2 prikazana je učestalost ovih iskaza u korpusu, a sledi i nekoliko primera.

Referisanje na autora ili na tekst	Broj javljanja u korpusu	Normalizovana frekvencija (na 10000 reči)
Informisanje čitaoca da je određena misao prethodno pomenuta	3	0.73
Informisanje čitaoca da će se nešto saopštiti	53	12.96
Ukupno	56	13.69

Tabela 2. Frekvencija izraza kojima se referiše na autora ili na tekst u korpusu

1. Eksplicitno informisanje da će prethodna misao biti ponovljena:
 - (1) *Comme j'ai déjà évoqué* (kao što sam već pomenula)
 - (2) *Des solutions que j'ai mentionnées* (rešenja koja sam pomenula)
 - (3) *Toutes les choses que j'ai écrites* (sve stvari koje sam napisala)

2. Eksplicitno informisanje da će se nešto saopštiti:
 - (4) *Je dois poser la question* (moram da postavim pitanje)
 - (5) *Je peux dire/ mentionner que* (mogu da kažem/pomenem da)
 - (6) *Je veux/voudrais/vais dire que* (želim/želela bih da kažem da / reći ću da)
 - (7) *Je dirais que* (rekla bih da)
 - (8) *Je peux citer mon propre exemple* (mogu da citiram svoj primer)
 - (9) *Je vais exprimer ma propre opinion* (izneću svoje mišljenje)
 - (10) *Je veux dire encore quelque chose, encore un phénomène de plus, donc encore une chose* (želela bih da dodam još nešto, još jedan fenomen, dakle još jedna stvar)
 - (11) *Je vais raconter une anecdote* (ispričaću jednu anegdotu)
 - (12) *Cette caméra (...) a plusieurs fonctions, dont je vais vous parler maintenant* (ova kamera ima više funkcija, o kojima ću vam sada pričati)

Neki od primera iznad služe i da se eksplicitno uvede nova ideja ili tema, poput: *ispričaću jednu anegdotu; mogu da citiram svoj primer; (...) o kojima ću vam sada pričati*. Čini se da je izbor neodgovarajućih, suviše neformalnih izraza za uvođenje nove teme kod studenata rasprostranjena tendencija, budući da i Šanko (Sankó, 2014: 569) u svojoj studiji tvrdi da je „uvođenje novih ideja i tema kritičan domen u kojem početnici u pisanju često pozajmljuju i koriste izraze iz govornog jezika, umesto da koriste izraze čiji registar odgovara akademskom stilu pisanja“. Žilken i

Pako (Gilquin/Paquot, 2008: 48, 49) takođe smatraju da su početnici u akademskom pisanju previše „vidljivi“ prilikom uvođenja novih tema u svojim radovima na L2, jer u tu svrhu koriste izraze poput *I would like / want / am going to talk about*, a „veća vidljivost je takođe jedna od karakteristika govornog, a ne pisanog jezika“ (Gilquin/Paquot, 2008: 49).

6.2. Upotreba ličnih i posesivnih zamenica kojima se referiše na autora

Imajući u vidu da je pisani jezik objektivniji, nepristrasniji i da je fokus na informaciji koja se prenosi i argumentima, autor ne bi trebalo da bude previše vidljiv u tekstu (Sankó, 2014: 567). Međutim, i pored ovih preskriptivnih uputstava iz udžbenika i materijala za razvijanje i poboljšanje pisane produkcije, autori eseja, tj. studenti, u analiziranim radovima često referišu na sebe i svoju porodicu i prijatelje upotrebom ličnih i posesivnih zamenica *je/moi (ja)*, *mon/ma/mes (moj, moja, moje)*, što je verovatno takođe posledica uticaja govornog jezika, ako razmotrimo stav Tornberija i Slejd (Thornbury/Slade, 2008: 23) da se prilikom konverzacije razmeni mnogo rečenica sa ljudskim agensom, gde je govornik često subjekat rečenice. Kada je u pitanju vidljivost autora u akademskom registru, Hajland (Hyland, 2001: 208) navodi da i među studentima i profesorima, kao i ekspertima u akademskom pisanju još uvek nema slaganja oko toga u kojoj meri je dozvoljeno učiniti sebe vidljivim u tekstu.

U radovima su brojne i zamenice prvog lica množine *nous (mi)*, *notre/nos (naš, naše)*, ali njih nismo analizirali u ovom radu jer se ove zamenice, za razliku od akademskog *mi*, u studentskim esejima ne koriste da označe same autore, već promenljivog referenta: *mi – svi ljudi, studenti, mladi*. U Tabeli 3 predstavljena je frekvencija analiziranih zamenica¹¹, a u nastavku i nekoliko primera iz korpusa:

Zamenice prvog lica	Broj javljanja u korpusu	Normalizovana frekvencija (na 10000 reči)
<i>Je/moi</i>	103	25.18
<i>Mon/ma/mes</i>	31	7.58
Ukupno	134	32.76

Tabela 3. Frekvencija zamenica prvog lica u korpusu

- (13) Il y a quelques mois, j'ai eu une situation pareille à ce sujet avec *mon* frère (pre nekoliko meseci, imala sam istu situaciju sa mojim bratom)
- (14) J'étais tellement surprise par son orthographe (bila sam toliko iznenađena njegovim pisanjem)
- (15) L'opinion de *mon* professeur et de *moi-même* est que les gens aujourd'hui ne lisent pas de livres (mišljenje mog profesora i mene jeste da ljudi danas ne čitaju knjige)
- (16) Je ne suis pas une personne qui va faire l'éloge du selfie (ja nisam osoba koja će da hvali selfi)

¹¹ U ovaj broj ne ulaze lične zamenice koje se nalaze u izrazima za iskazivanje ličnog stava ili informisanje čitaoca da će se nešto saopštiti.

6.3. Upotreba ličnih i posesivnih zamenica kojima se referiše na čitaoca

Videli smo da je konverzacija po definiciji interaktivna, dijaloška i konstruisana od strane učesnika u razgovoru (Thornbury/Slade, 2006: 86), te nije neobična potreba studenata da se obrate imaginarnom sagovorniku, tj. čitaocu i u svojim radovima, usled transfera obeležja iz govornog jezika u pisani jezik i nevladanja u potpunosti akademskim registrom. Pored referisanja na individualnog čitaoca i njegovog uključivanja u tekst, zamenicama drugog lica moguće je postići bliskost sa širom publikom insistirajući na zajedničkom znanju i iskustvu (Hyland/Jiang, 2017: 48). Ipak, kao što je prikazano u Tabeli 4, ove zamenice nisu toliko česte u studentskim radovima:

Zamenice drugog lica	Broj javljanja u korpusu	Normalizovana frekvencija (na 10000 reči)
Tu/toi	/	/
Ton/ta/tes	/	/
Vous	23	5.62
Votre/vos	3	0.73
Ukupno	26	6.35

Tabela 4. Frekvencija zamenica drugog lica u korpusu

- (17) Oui, vous avez raison (da, vi ste u pravu)
- (18) Parfois il n'est pas important ce que vous pensez (ponekad nije važno šta vi mislite)
- (19) Orientez-vous vers vos amis (okrenite se svojim prijateljima)

6.4. Izrazi kojima se iskazuje lični stav

Konverzacija se odlikuje velikim brojem iskaza o tome da li nam se nešto dopada ili ne, kako se osećamo i kakvi su nam stavovi o drugima i o svetu (Thornbury/Slade, 2006: 21, 22). U argumentativnim esejima takođe se od autora očekuje da, pored objašnjenja problema postavljenog kroz temu, zauzmu određeni stav i adekvatno ga obrazlože. Ovo očekivanje ne samo da se eksplicitno navodi u zadatoj temi (*Šta mislite o ...? Da li se slažete sa ...?*), već je verovatno da se i tokom nastave pisane produkcije studenti ohrabruju da izraze i argumentuju svoje mišljenje u pisanim radovima. Dakle, nije problematično samo postojanje ličnog stava koji se očitava u radovima, već način na koji se taj stav jezički formuliše, odnosno pitanje da li se njegova jezička manifestacija više može pripisati govornom jeziku ili akademskom registru.

Žilken i Pako (Gilquin/Paquot, 2008: 48) navode da eksperti u akademskom pisanju na engleskom jeziku koriste izraze poput *it is reasonable to* ili *it is worth noting*, kao i priloge *interestingly* i *surprisingly* kojima izražavaju svoj stav prema poruci, ali da učenici mnogo češće eksplicitno izražavaju svoje mišljenje. To je slučaj i sa našim korpusom – u njemu se 180 puta javljaju iskazi kojima autori eksplicitno iskazuju svoj lični stav. U Tabeli 5 prikazane su vrednosti za svaki od ovih iskaza, pri čemu su izrazi *je pense que (mislim da)*, *à mon avis (po mom mišljenju)* i *je crois*

que (*verujem da*) najčešće korišćeni. Ostali izrazi (*quant à moi, d'après moi, je préfère, je trouve que, je suis d'accord, je suis pour/contre, pour moi, selon moi, je considère que...*) se ređe javljaju u radovima:

Izražavanje stava	Broj javljanja u korpusu	Normalizovana frekvencija (na 10000 reči)
Je pense que	75	18.34
A mon avis	28	6.85
Je crois que	19	4.65
Je (ne) suis (pas) d'accord	12	2.93
Pour moi	4	0.98
Je préfère	2	0.49
Je (ne) trouve (pas) que	3	0.73
Quant à moi	4	0.98
Selon moi	8	1.96
Je suis pour/contre	5	1.22
Je considère que	5	1.22
Mon opinion/avis est...	3	0.73
D'après moi	4	0.98
Je suis sûr(e) que...	5	1.22
Il me semble que...	2	0.49
Pour ma part...	1	0.24
Ukupno	180	44.01

Tabela 5. Frekvencija izraza za izražavanje ličnog stava u korpusu

Ovi nalazi su u skladu sa nalazima Makrostija (McCrostie, 2008: 110), čiji ispitanici takođe u velikoj meri izražavaju svoj lični stav u pisanim radovima na engleskom jeziku upotrebom ličnih zamenica iza kojih slede glagoli *think* ili *believe*. Slede primeri iz našeg korpusa:

- (20) *Je pense que* le selfie est la conséquence de notre comportement envers les autres (mislim da je selfi posledica našeg ponašanja prema drugima)
- (21) *Je crois que* le fait qu'on commence à vivre automatiquement est mauvais (verujem da je činjenica da smo počeli da živimo automatizovano loša)
- (22) *A mon avis*, il est plus important de faire des exercices avec notre cerveau (po mom mišljenju, važnije je vežbati mozak)
- (23) *Je ne trouve pas* qu'on puisse obtenir un meilleur savoir sur Internet qu'à la faculté (ne mislim da možemo da steknemo bolje znanje putem interneta nego na fakultetu)
- (24) *Je suis d'accord* avec la pédopsychiatre Nicole Catheline (slažem se sa dečjim psihijatrom Nikol Katlin)
- (25) *Je suis pour* les cours en réalité (ja sam više za časove na fakultetu)
- (26) *Selon moi*, être multi-tâche est une compétence à prendre en compte (po meni, raditi više stvari u isto vreme je važna sposobnost)
- (27) *Je considère que* c'est la meilleure façon d'apprendre les choses (smatram da je to najbolji način da se nešto nauči)

- (28) *Moi personnellement, je pense qu'il est indispensable d'élever la conscience chez les jeunes (ja mislim da je neophodno podići svest kod mladih)*

6.5. Neodređeni kvantifikatori

Iako se u akademskim tekstovima ne savetuje upotreba neodređenih kvantifikatora usled potrebe za preciznim iznošenjem činjenica i podataka (Sankó, 2017: 570), ovo obeležje je ipak prisutno u studentskim esejima. Pod neodređenim kvantifikatorima podrazumevali smo izraze poput *mnogo/malo/nekoliko, neki, pojedini* i sl. U Tabeli 6 predstavljena je njihova frekvencija:

Kvantifikator	Broj javljanja u korpusu	Normalizovana frekvencija (na 10000 reči)
Beaucoup de	156	38.14
Les autres/d'autres	45	11.00
Certains	22	5.38
La plupart de	9	2.20
Grand nombre de	5	1.22
Ukupno	237	57.94

Tabela 6. Frekvencija neodređenih kvantifikatora u korpusu

- (29) *Malheureusement aujourd'hui beaucoup de femmes ne veulent pas avoir des enfants (nažalost, danas mnogo žena ne želi da ima decu)*
- (30) *Certaines personnes pensent que la pratique des écrans change notre intelligence (neke osobe smatraju da izloženost ekranima utiče na našu inteligenciju)*
- (31) *On utilise de plus en plus les portables et les autres moyens de communication (sve više koristimo mobilne telefone i druge načine komunikacije)*

6.6. Kolokvijalne i neodređene lekseme

Tornberi i Slejd (Thornbury/Slade, 2006: 20, 21) smatraju da se neformalnost u govoru reflektuje izborom leksike, tj. upotrebom slenga, psovki i kolokvijalnog jezika. Pokazalo se da studenti prepoznaju kolokvijalne lekseme i gotovo da ih ne upotrebljavaju u pisanim radovima, imajući u vidu da je u korpusu pronađena samo jedna leksema – *boulot* – koja pripada razgovornom registru i koja je u radovima upotrebljena svega dva puta.

Isti autori (Thornbury/Slade, 2006: 54) navode i nedorečenost, tj. neodređenost i nepreciznost kao jedno važno obeležje razgovornog jezika, pa je opravdan stav Šanko (Sankó, 2014: 572) da u akademskom pisanju treba izbegavati reči i izraze opšteg, nedovoljno preciznog značenja, poput *lep, stvar, dobar* i sl. Pod neodređenim leksemama ovde podrazumevamo imenicu *chose* (stvar) i neke veoma frekventne prideve koji su rasprostranjenom i čestom upotrebom donekle izgubili svoje puno značenje: *beau/belle* (lep/lepa), *bon/bonne* (dobar/dobra), *intéressant* (zanimljiv),

différent (drugačiji). Ove lekseme mogle bi se svrstati i u „leksičke medvediće“ (*lexical teddy bears*), tj. u klasu poznatih i frekventnih, „bezbednih“ reči kojima učenici drugog jezika često pribegavaju u svojoj produkciji (Hasselgren, 1994).

Imenica *chose* najrasprostranjenija je u našem korpusu, što se može uporediti i sa rezultatima istraživanja Šanko u čijem učeničkom korpusu je leksema *thing* takođe veoma frekventna (Sankó, 2017:573), ali i sa rezultatima istraživanja Marković (2010), koja je pokazala da se srbofoni učenici u pisanim radovima na engleskom jeziku previše oslanjaju na upotrebu imenice *thing*. U Tabeli 7 prikazan je broj ovih obeležja u korpusu, a sledi i nekoliko primera upotrebe.

Leksema	Broj javljanja u korpusu	Normalizovana frekvencija
Chose	146	35.69
Bon/bonne	83	20.29
Différent	27	6.60
Beau/bel/belle	19	4.65
Boulot	2	0.49
Ukupno	277	67.72

Tabela 7. Frekvencija neodređenih i kolokvijalnih leksema u korpusu

- (32) Nous pouvons faire plusieurs *choses* différentes en même temps (možemo da radimo više stvari istovremeno)
- (33) On dit surtout pour les femmes qu'elles sont capables de faire plusieurs *choses* (smatra se da su žene naročito sposobne da rade više stvari)
- (34) C'est une *chose* très importante et normale (to je veoma važna i normalna stvar)
- (35) La première *chose* qu'on aperçoit quand on entre dans un café (prva stvar koju primetimo kada uđemo u kafić)
- (36) Nous ne pouvons faire aucune *chose* sans notre téléphone portable ou notre ordinateur (ne možemo nijednu stvar da uradimo bez telefona ili kompjutera)
- (37) Un *bon* exemple de comportement (dobar primer ponašanja)
- (38) Etre gentil, c'est une tâche *belle* (biti ljubazan je jedan lep zadatak)

6.7. Anaforičke zamenice

Anaforičke zamenice povezuju se sa neformalnošću usled njihove preterane upotrebe u govoru i činjenice da stilski priručnici savetuju autore da ih ne koriste; problem sa upotrebom ovih zamenica jeste to što one mogu da upućuju na antecedense različite dužine, bilo da je u pitanju reč ili veći deo prethodno napisanog teksta (Hyland/Jiang, 2017: 46). Neprecizno određeni referent može uzrokovati nepotpuno razumevanje poruke koje bi se moglo rešiti dodatnim pojašnjenjima koja sagovornik tokom razgovora može da pruži, ali za koja će čitalac ostati uskraćen ako se radi o pisanom tekstu. U Tabeli 8 prikazana je frekvencija odabranih zamenica, a ispod i nekoliko primera:

Anaforička zamenica	Ukupan broj u korpusu	Normalizovana frekvencija
Ce	5	1.22
Cela	79	19.31
Ça	65	15.89
Ukupno	149	36.42

Tabela 8. Frekvencija anaforičkih zamenica u korpusu

- (39) Je suis d'accord avec *cela* parce que nous sommes plus intelligents grâce à la technologie (slažem se sa *tim* zato što smo pametniji zahvaljujući tehnologiji)
- (40) *Cela* est devenu, sans faute, notre réalité (*to* je postalo, bez sumnje, naša stvarnost)
- (41) Mais *ça* peut détruire les vraies valeurs d'un homme (ali *to* može da uništi prave čovekove vrednosti)
- (42) *Ça* peut être efficace si on n'a pas de miroir ou si on est seul sur un voyage (*to* može da bude efikasno ako nemamo ogledalo ili ako putujemo sami)

6.8. Rečenice sa veznicima za koordinaciju u inicijalnoj poziciji

Žilken i Pako (2008: 50) navode da se „težnja učenika da koriste obeležja razgovornog jezika u pisanju takođe može odnositi i na pozicioniranje pojedinih reči“, a ne samo na selekciju odgovarajućih. To je slučaj sa veznikom *and*, koji se retko javlja na početku rečenice u akademskim tekstovima, ali se vrlo često javlja na početku rečenice u govoru, a studentski eseji se zbog takve upotrebe veznika još više približavaju razgovornom registru (Gilquin/Paquot, 2008: 50). U našem korpusu najčešće su rečenice koje počinju veznikom *mais* (ali), kao što je predstavljeno u Tabeli 9:

Veznik u inicijalnoj poziciji	Ukupan broj u korpusu	Normalizovana frekvencija
Mais	91	22.25
Et	68	16.63
Donc	45	11.00
Ou	3	0.73
Car	1	0.24
Or	/	/
Ni	/	/
Ukupno	208	50.85

Tabela 9. Frekvencija rečenica sa veznikom na inicijalnoj poziciji u korpusu

- (43) *Mais* est-ce que ces cours en ligne nous donnent le même niveau de savoir? (ali da li nam ti onlajn časovi pružaju isti nivo znanja?)

- (44) *Mais* quels sont les défauts et les côtés positifs? (ali koje su dobre i loše strane?)
- (45) *Mais*, on est aujourd’hui aptes à tirer les conclusions fort rapides, sans même réfléchir (ali danas brzo izvlačimo zaključke, ni ne razmišljajući)
- (46) *Car*, si nous ne prenons pas garde à notre langue, qui va le faire? (jer ako mi ne čuvamo naš jezik, ko će?)
- (47) *Donc*, l’éducation garde une valeur importante et ne devrait jamais être négligée (dakle, vaspitanje je i dalje veoma važno i ne sme biti zanemareno)
- (48) *Et* parallèlement à cette évolution, il faut mentionner la mode qui exerce une forte influence sur les gens (i paralelno sa tom evolucijom, treba pomenuti i modu koja ima jak uticaj na ljude)

6.9. Nepotpune rečenice

Usled kognitivnog pritiska planiranja i odigravanja konverzacije u realnom vremenu i njenog zajedničkog konstruisanja sa sagovornicima, govorni jezik je često negramatičan, pa rečenice mogu ostati nedovršene (Thornbury/Slade, 2006: 83). Ovu karakteristiku govornog jezika koju oslikavaju nedovršene i nedorečene misli govornika pronalazimo u manjoj meri i u studentskim esejima u vidu nepotpunih rečenica, kojih u korpusu ima osamnaest (4.40 na 10000 reči). Studenti najčešće svoju misao prekidaju nakon napisane predložke ili imeničke sintagme koje odvajaju tačkom, praveći od njih rečenice:

- (49) Lui expliquer que tel comportement si impoli pourrait laisser des conséquences graves (objasniti mu/joj da takvo nepristojno ponašanje može da ostavi ozbiljne posledice)
- (50) Un problème qui devient de plus en plus grave (problem koji postaje sve ozbiljniji)
- (51) Par peur de ne pas avoir assez d’argent pour les nourrir et les éduquer (iz straha da neće imati dovoljno novca da ih nahrane i školuju)
- (52) Et les parents, quand-même (i roditelje, ipak)
- (53) Mais de la beauté extérieure (ali o spoljašnjoj lepoti)
- (54) De nous-mêmes, bien sûr (o nama samima, naravno)

6.10. Direktna pitanja

Analizom korpusa utvrđeno je da studenti imaju potrebu da postavljaju direktna pitanja o temi kojoj obrađuju, bez obzira na to što ne postoji neposredan sagovornik sa kojim bi bilo moguće diskutovati. Hajland (Hyland, 2002: 533) smatra da je u argumentativnom tekstu najvažnije postići angažovanost čitalaca kako bi nastavili da čitaju tekst ili prihvatili autorov stav o nekoj temi. Autori na ovaj način, tj. postavljajući pitanja, eksplicitno uključuju čitaoce u svoje tekstove (Hyland, 2002:

530), mada pitanja u akademskim tekstovima ostaju relativno redak fenomen (Blagojević/Mišić Ilić, 2012: 18).

Studenti su u svojim esejima postavili ukupno 146 direktnih pitanja (35.7 na 10000 reči), od kojih su 6 postavljena pomoću upitne reči *qu'est-ce que* (1.47 na 10000 reči), 44 pomoću upitne reči *est-ce que* (10.76 na 10000 reči), dok je preostalih 96 pitanja (23.47 na 10000 reči) postavljeno na drugi način (pomoću inverzije, intonacije ili drugih upitnih reči):

- (55) *Est-ce que ce choix a plus d'avantages ou de défauts?* (da li ovaj izbor nosi više prednosti ili mana?)
- (56) *Est-ce qu'on va oublier de parler dans 200 années ou plus en envoyant les autocollants à nos amis au lieu d'une phrase?* (da li ćemo za 200 ili više godina zaboraviti da govorimo i komunicirati pomoću stikera?)
- (57) *Est-il nécessaire d'être bon, honnête, d'avoir des qualités personnelles pour être un bon politicien?* (da li je neophodno da neko bude dobar, pošten i da ima vrline da bi bio dobar političar?)
- (58) *Quelle est la fin d'un selfie?* (šta je cilj selfija?)

6.11. Uzvične rečenice

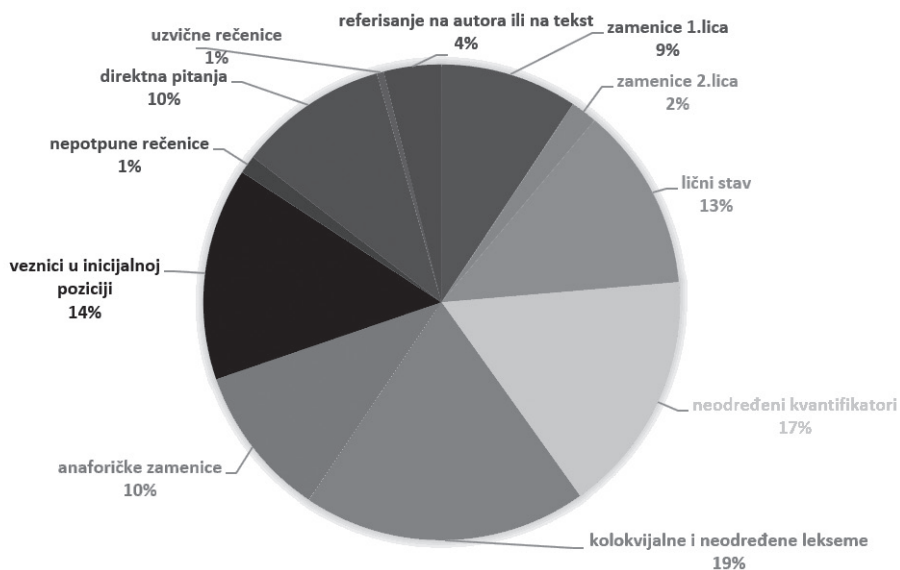
Upotreba uzvičnih rečenica¹² u studentskim pisanim radovima verovatno je još jedno obeležje preneto iz govornog jezika, budući da je jedna od funkcija konverzacije i ekspresivna funkcija. Ona se u radovima oslikava u vidu uzvičnih rečenica kojih je u korpusu svega sedam (1.71 na 10000 reči):

- (59) *Combien de filles – jeunes filles désœuvrées!* (koliko mladih besposlenih devojaka!)
- (60) *C'est génial!* (to je genijalno!)
- (61) *Mais quelle différence quand j'ai commencé à suivre les cours réels!* (ali koliko razliku sam osetila kada sam počela da idem na časove u školi!)

7. Rezultati

Na grafikonu 1 prikazan je udeo svakog pojedinačnog analiziranog obeležja neformalnog razgovornog jezika od ukupno 1438 zabeleženih slučajeva pojave neformalnih obeležja u korpusu.

¹² Neki od navedenih primera takođe ilustruju i upotrebu neklauzalnih elemenata kao rečenica, ali smo u ovim slučajevima odlučili da prednost damo ekspresivnoj funkciji koju ove rečenice imaju.

Grafikon 1. Udeo pojedinačnih analiziranih obeležja neformalnog jezika u korpusu

Obeležja neformalnog jezika koja su najviše prisutna u analiziranim studentskim esejima su kolokvijalne i neodređene lekseme¹³, neodređeni kvantifikatori, rečenice sa veznikom u inicijalnoj poziciji, anaforičke zamenice, izrazi za iskazivanje stava i direktna pitanja, dok su uzvične rečenice obeležja sa najmanjom frekvencijom u korpusu.

Interesantno je da je frekvencija zamenica prvog lica kojima se referiše na autora u našem korpusu (32.76) manja od one koju Hajland (Hyland, 2001: 212) pronalazi u objavljenim naučnim radovima eksperata u oblasti primenjene lingvistike (36.1 za *I*, 3.0 za *Me*, 9.7 za *My* na 10000 reči). Niska učestalost upotrebe zamenica drugog lica kojima se autori obraćaju čitaocu (6.35) uporediva je sa sličnim nalazom Hajlanda (Hyland, 2005) koji takođe pronalazi retku upotrebu zamenica drugog lica u korpusu studentskih završnih radova na engleskom kao L2 (5.5 na 10000 reči).

Izrazita vidljivost autora u esejima prilikom izražavanja sopstvenog stava ili uvođenja novog argumenta ili teme u skladu je sa nalazima Žilken i Pako (Gilquin/Paquot, 2007: 4) koje navode da su učenici previše „vidljivi“ u svojim esejima na L2 usled prekomerne upotrebe mnogobrojnih izraza za isticanje stava, među kojima je najčešći *I think*, dok je njegov francuski ekvivalent *Je pense que* najfrekventniji u našem korpusu. Studenti su u našem korpusu koristili mnogo više direktnih pitanja (35.70) nego što to čine eksperti u objavljenim naučnim radovima (5.5 kod Hajlanda

¹³ Iako su u okviru analize neodređene i kolokvijalne lekseme svrstane u istu grupu, neodređene lekseme su mnogo frekventnije od kolokvijalnih (leksema *boulot* upotrebljena je svega dva puta u korpusu). Na osnovu ove distribucije možemo zaključiti da studenti imaju svest o neadekvatnosti upotrebe kolokvijalnih leksema u pisanim radovima, ali se i dalje drže svojih „leksičkih medvedića“ u akademskim radovima, što rezultira nedovoljno preciznim jezikom i neformalnim tonom u radovima.

(Hyland, 2002) za radove na engleskom; 5.1 kod Blagojević i Mišić Ilić (2012) za radove na engleskom i 6.0 za radove na srpskom iz oblasti društvenih nauka).

8. Zaključna razmatranja

Studentski radovi predstavljaju važan izvor informacija o načinu usvajanja obeležja akademskog registra, te mogu otkriti razvojni trend od upotrebe neformalnog govornog jezika u pisanom jeziku pa sve do upotrebe sofisticiranih obeležja pisanog jezika karakterističnih za radove eksperata. Zaključci različitih studija koje pronalaze neke od analiziranih obeležja u studentskim tekstovima sugerišu da neformalni ton pisanih radova verovatno predstavlja jedan stupanj u razvoju pisanog jezika, te da se može smatrati „neodvojivim delom procesa u kojem početnik postaje ekspert u pisanju akademskih tekstova“ (Gilquin/Paquot, 2008: 57).

Analizom je utvrđeno da su odabrana obeležja neformalnog razgovornog jezika u određenoj meri prisutna i u radovima srbofonih studenata na francuskom jeziku. Jezik studentskih radova je i dalje nedovoljno precizan, usled prisustva različitih neodređenih kvantifikatora i leksema, kao i anaforičkih zamenica sa nejasnim antecedensom; on je i fragmentaran, usled neklauzalnih, sintagmatskih elemenata upotrebljenih kao rečenice; on je i previše ličan i subjektivan, usled prevelike vidljivosti autora prilikom uvođenja novih ideja ili izražavanja sopstvenog stava.

Rezultati analize studentskih eseja sprovedene u ovom radu u skladu su sa rezultatima sličnih istraživanja (npr. Sankó, 2014; Gilquin/Paquot, 2008; Gilquin/Paquot, 2007) u kojima je pokazano da studenti koriste obeležja neformalnog razgovornog jezika u pisanim radovima na engleskom jeziku, te da još uvek nisu u potpunosti usvojili pravila akademskog pisanja, odnosno jezička obeležja koja se smatraju adekvatnim za pisano izražavanje u obrazovnom i formalnom kontekstu. Upotreba nekih od gorenavedenih obeležja, poput direktnog izražavanja ličnog stava, može biti i posledica teme u okviru koje se od autora eksplicitno traži da iskažu svoje mišljenje o onome što pišu, ali to može biti i rezultat eksplicitnih instrukcija nastavnika tokom podučavanja pisane produkcije. Iako se u okviru studija stranog jezika najčešće insistira na usvajanju standardnog jezika, s obzirom na to da su autori analiziranih radova studije francuskog jezika upisali sa predznanjem, nije isključeno da su se na prethodnim nivoima izučavanja jezika već susreli sa govornim francuskim jezikom, a to je verovatno slučaj i u kontekstu visokog obrazovanja, prevashodno na časovima konverzacije sa lektorom. Znanja o obrascima i obeležjima govornog jezika u pisanu produkciju na L2 mogu se preneti i iz maternjeg jezika; s druge strane, usvojene veštine produkovanja akademskih tekstova na maternjem jeziku trebalo bi da studentima budu na raspolaganju prilikom izvršavanja ovog tipa zadatka na L2.

Najzad, treba imati u vidu da je u ovom radu analiziran samo jedan tip teksta – argumentativni esej. Moguće je da studenti ovaj tip teksta, koji produkuju tokom semestra kao vežbu ili tokom ispita, ne doživljavaju kao prototipičnog predstavnika akademskog registra, te se stoga ne pridržavaju svih konvencija ovog registra. Frekvencija i distribucija analiziranih obeležja verovatno bi bile drugačije za druge

tipove teksta, poput seminarskih ili master radova, gde bi se moglo očekivati bolje vladanje registrom, te preciznije i formalnije izražavanje. Analiza ovog tipa omogućila bi uvid u to da li se upotreba obeležja neformalnog jezika smanjuje sa iskustvom u pisanju akademskih tekstova na L2, što bi bilo interesantno istražiti u narednim studijama.

Jedno od ograničenja ovog rada jeste to što se u njemu nije poredila upotreba i učestalost ovih obeležja kod izvornih govornika francuskog i učenika ili studenata francuskog jezika. Usled nedostatka tog poređenja, koje prevazilazi okvire ovog rada, nije poznato u kojoj meri izvorni govornici koriste ova obeležja neformalnog jezika u pisanju, i koliko se njihova distribucija i upotreba razlikuju od one kod neizvornih govornika francuskog, koja je ovde zabeležena. Usvojenost konvencija akademskog registra uopšte mogla bi se proveriti poređenjem argumentativnih tekstova napisanih na francuskom i na maternjem jeziku studenata – srpskom. Takva analiza omogućila bi uvid u to da li studenti uopšte poznaju konvencije (akademskog) pisanog jezika i, ako je to slučaj, da li iz nekog razloga transfer ovih veština iz prvog u drugi jezik izostaje. Buduća istraživanja ovog tipa trebalo bi da u analizu uključe i radove studenata na nižim i višim godinama studija, kao i da uporede prisustvo i upotrebu različitih neformalnih obeležja u pisanim radovima studenata i izvornih govornika drugog jezika, te da otkriju na koji način se studentima predaju pravila akademskog pisanja, kakve instrukcije dobijaju od profesora, a kakve od različitih udžbenika i priručnika. Ova poređenja, uz ispitivanje stavova studenata prema pisanju akademskih tekstova, doprinela bi boljem razumevanju procesa usvajanja akademskog registra i detaljnije bi objasnila poreklo obeležja neformalnog razgovornog jezika u studentskim radovima.

Najzad, važno je napomenuti i da su liste neformalnih obeležja korišćene u ovom istraživanju nastale na osnovu priručnika za akademsko pisanje na engleskom jeziku koji su nastali od šezdesetih do devedesetih godina prošlog veka, te da je verovatno, kao što su pojedini autori napomenuli (Hyland/Jiang, 2017; Dixon, 2022), da se i akademski stil pisanja u međuvremenu promenio, tako da dopusti i određenu dozu subjektivnosti i neformalnosti. Videli smo da je jedno od predloženih obeležja – podsetnik da je jedna misao već ponovljena – takođe tipično za akademske tekstove. Naposletku, čini se da je pitanje upotrebe obeležja neformalnog jezika u akademskim radovima kod studenata i eksperata pre pitanje mere i načina njihove upotrebe, a ne pitanje prisustva ili odsustva ovih obeležja.

Napomena: Prvobitna verzija ovog rada nastala je u okviru predmeta *Analiza konverzacije* na doktorskim akademskim studijama pod mentorstvom prof. dr Natalije Panić Cerovski i u nešto izmenjenom i skraćenom obliku prethodno je izložena u vidu saopštenja na 72. studentskoj lingvističkoj konferenciji *StuTS* u novembru 2022. u Hamburgu.

Literatura

- Alipour, M., Nooreddinmoosa, M. (2018). Informality in applied linguistics research articles: comparing native and non-native writings. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 4(2), 349–373. doi: 10.32601/ejal.464196
- Biber, D., Gray, B. (2010). Challenging stereotypes about academic writing: Complexity, elaboration, explicitness. *Journal of English for Academic Purposes*, 9(1), 2–20. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2010.01.001>
- Biber, D., Gray, B. (2016). *Grammatical Complexity in Academic English: Linguistic Change in Writing (Studies in English Language)*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511920776
- Blagojević, N. S. (2012). “Kako pomoći čitaocu kroz akademski tekst? Analiza jezičkih ‘signala’ u akademskim tekstovima engleskih i srpskih autora”. *Facta Universitatis – Linguistics and Literature*, 2, 79–87.
- Blagojević, S. (2009). Expressing attitudes in academic research articles written by English and Serbian authors. *Facta Universitatis – Linguistics and Literature*, 7(1), 63–73.
- Blagojević, S., Mišić Ilić, B. (2012). Interrogatives in English and Serbian Academic Discourse – A Contrastive Pragmatic Approach. *Brno Studies in English*, 38, 17–35. <https://doi.org/10.5817/BSE2012-2-2>
- Chang, Y.-Y., Swales, J. M. (1999). Informal Elements in English Academic Writing: Threats or Opportunities for Advanced Non-Native Speakers?. In C. N. Candlin, K. Hyland (Eds.), *Writing: Texts, Processes and Practices* (pp. 145–167). London: Longman.
- Dixon, T. (2022). Proscribed informality features in published research: A corpus analysis. *English for Specific Purposes*, 65, 63–78. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2021.09.003>
- Gilquin, G., Paquot, M. (2007). Spoken features in learner academic writing: identification, explanation and solution. Corpus linguistics conference CL2007 (University of Birmingham, du 27/07/2007 au 30/07/2007). In M. Davies, P. Rayson, S. Hunston, P. Danielsson (Eds.), *Proceedings of the Fourth Corpus Linguistics Conference CL2007* (pp. 1–12). University of Birmingham.
- Gilquin, G., Paquot, M. (2008). Too chatty: Learner academic writing and register variation. *English Text Construction*, 1, 41–61. <https://doi.org/10.1075/etc.1.1.05gil>
- Hasselgren, A. (1994). Lexical teddy bears and advanced learners: A study into the ways Norwegian students cope with English vocabulary. *International Journal of Applied Linguistics*, 4, 237–260.
- Hyland, K. (2001). Humble servants of the discipline? Self-mention in research articles. *English for specific purposes*, 20(3), 207–226.
- Hyland, K. (2002). What do they mean? Questions in academic writing. *Text @ Talk*, 22(4), 529–557.
- Hyland, K. (2005). Representing readers in writing: Student and expert practices. *Linguistics and Education*, . 16., 363–377. 10.1016/j.linged.2006.05.002.
- Hyland, K., Jiang, F. K. (2017). Is academic writing becoming more informal?. *English for specific purposes*, 45, 40–51.

- Katnić-Bakaršić, M. (1999). *Lingvistička stilistika*. Budapest: Open Society Institute.
- Lee, J. J., Bychkovska, T., Maxwell, J. D. (2018). Breaking the rules? A corpus-based comparison of informal features in L1 and L2 undergraduate student writing, *System*, 80, 143–153. doi: 10.1016/j.system.2018.11.010
- Marković, J. M. (2019). “It is a thing that gives you...”: The lexeme thing as the serbian EFL ‘teddy bear’. *Komunikacija i Kultura Online*, 10(10), 19–37. <https://doi.org/10.18485/kkonline.2019.10.10.2>
- McCrostie, J. (2008). Writer visibility in EFL learner academic writing: A corpus-based study. *Icame Journal*, 32(1), 97–114.
- Milojević, E. (2022). Complexité syntaxique à l’écrit en L2: le cas du français. U N. Panić Cerovski, B. Kovačević, M. Dinić Marinković (ur.), *Belida 1, Thematic Collection of Papers* (str. 219–239). Belgrade: Faculty of Philology. <https://doi.org/10.18485/belida.2022.1.ch8>
- Mitrović, M. (2008). Neke karakteristike govornog i pisanog jezika. *Pedagogija*, 63(2), 183–193.
- Riegel, M., Pellat, J-C., Rioul, R. (2004). *Grammaire méthodique du français*. 3e édition. Paris : Presses Universitaires de France – PUF.
- Sankó, G. (2014). Scholarly texts flavoured with conversational features. *Argumentum*, 10, 560–575.
- Tang, R., John, S. (1999). The ‘I’ in identity: Exploring writer identity in student academic writing through the first person pronoun. *English for Specific Purposes*, 18(1), S23–S39.
- Thornbury, S., Slade, D. (2006). *Conversation: from Description to Pedagogy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vesić Pavlović, T., Đorđević, D. (2020a). Upotreba ograda i pojačivača u studentskim esejima o zaštiti životne sredine na engleskom jeziku. *Анали Филолошког факултета*, 32, 161–176. <https://doi.org/10.18485/analiff.2020.32.2.9>
- Vesić Pavlović, T., Đorđević, D. (2020b). The use of metadiscourse markers in essays written by ESP university students. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, XLV, 233–249. <https://doi.org/10.19090/gff.2020.5.233-249>
- Xia, G. (2020). A comparable-corpus-based study of informal features in academic writing by English and Chinese scholars across disciplines. *Ibérica*, 39, 119–140.
- Милојевић, Е. (2021). *Анализа синтаксичке комплексности у писаној продукцији студената треће године француског језика* (необјављен мастер рад). Филолошки факултет, Београд.
- [Milojević, E. (2021). *Analiza sintaksičke kompleksnosti u pisanoj produkciji studenata treće godine francuskog jezika* (neobjavljen master rad). Filološki fakultet, Beograd]
- Вучићевић, А. Љ., Ракић, А. Д. (2020). Стратегије оградивања у академском дискурсу српских аутора: контрастивни приступ. *Наслеђе*, 46, 79–96.
- [Vučićević, A. Lj., Rakić, A. D. (2020). Strategije ograđivanja u akademskom diskursu srpskih autora: kontrastivni pristup. *Nasleđe*, 46, 79–96]

Emilija D. Milojević

Résumé

CARACTÉRISTIQUES DU LANGAGE INFORMEL DANS LES ESSAIS DES ÉTUDIANTS DU *FLE*

Cet article analyse le transfert des caractéristiques de la langue parlée informelle vers les textes écrits des étudiants de troisième année de langue, littérature et culture françaises. L'hypothèse de départ est que les étudiants, en tant que débutants en rédaction académique en L2, incluront des éléments de langage conversationnel dans leurs essais en français, en raison de leur compétence encore insuffisamment développée en rédaction académique en L2. À l'aide de listes adaptées de caractéristiques informelles de différents auteurs (Chang/Swales, 1999; Hyland/Jiang, 2017; Sankó, 2014), l'utilisation et la distribution de ces caractéristiques dans les essais argumentatifs des étudiants ont été analysées. Il a été établi que les étudiants utilisent différentes caractéristiques du langage informel dans leurs travaux, transférant les caractéristiques du registre qui leur est le plus proche et le plus connu – conversationnel – vers le langage écrit. Il a été constaté que les essais des étudiants diffèrent encore de ce qui est considéré comme un texte académique prototypique, en raison de la visibilité excessive de l'auteur, du caractère fragmentaire et imprécis du texte, qui se manifestent par l'expression excessive d'une attitude personnelle, l'usage des lexèmes et quantificateurs imprécis, phrases avec la conjonction en position initiale, pronoms anaphoriques et questions directes, qui sont surtout des caractéristiques linguistiques associées au langage conversationnel.

Mots-clés :

langue parlée, registre académique, caractère informel, langue écrite, essai argumentatif, français L2, éducation formelle

Summary

INFORMAL LANGUAGE FEATURES IN STUDENTS' L2 FRENCH ESSAYS

This paper analyzes the transfer of language features from informal spoken language to the written essays of third-year French language, literature and culture students. The initial assumption is that students, as beginners in L2 academic writing, include features of informal conversational language in their texts in French, due to their still insufficiently developed competence in academic writing in L2. Using adapted lists of informal language features proposed by different authors (Chang/Swales, 1999; Hyland/Jiang, 2017; Sankó, 2014), we analyzed the use and distribution of these features in students' argumentative essays. It was found that students use different features of informal language in their papers, transferring features from their closest and best-known register – the conversational register – into written language. It was established

that students' essays still differ from what is considered a prototypical academic text, due to excessive visibility of the author, fragmented sentences and lack of precision, which are manifested through the excessive expression of a personal attitude, use of vague lexemes and quantifiers, sentence-initial conjunctions, unattended anaphoric pronouns and direct questions, which are all linguistic features associated primarily with conversational language.

Key words:

spoken language, academic register, informality, written language, argumentative essay, French as L2, formal education